ST. JAMES SENIOR SCHOOLS

SANSKRIT COURSE

BOOK ONE (A) – pre Year 7

ST JAMES SENIOR SCHOOL SANSKRIT COURSE: BOOK ONE(A)

INTRODUCTION

This book, designed to follow on from the Junior School **Rāmāyaṇa** course, supplies the material for the first two years of the Senior School, for pupils of age 10 – 12 years.

Stories 1 to 3 come, with kind permission, from The Berkeley College, California Sanskrit Course book, '**Devavāṇīpraveśikā** '.

ST.JAMES SENIOR SCHOOLS SANSKRIT COURSE

INDEX

Year 6 (Age 10 years)

Term One

* **Introduction to course.** **p 2**

* **Revision of writing, dictation, reading, paradigms.** **p 5**

* **Rules and Principles of Sentence Analysis and Agreement.** **p 6**

* **Rāmāyaṇa Story 1 and Vocabulary.** **p 8**

Term Two

* **Rāmāyaṇa Story 2 and Vocabulary.** **p 10**

* **धातृ Paradigm**

* **Complementary Sentences and Exercises.** **p 12**

* **Use of Indefinite and Exercise.** **p 17**

* **Rāmāyaṇa Story 3 and Vocabulary.** **p 19**

* **English to संस्कृत sentences 1.** **p 22**

REVISION PROGRAMME

The Senior course, of which this is the first part, begins from where the Junior School course left off. Before beginning the Senior Course there should be a general revision of paradigms and basic skills. By the latter is meant the reading and writing of the देवनागरी script. Reading should be thoroughly tested. Dictation should be used to test writing skills. A method of dictation popular with the children is to dictate English words, as और् फाथेर् विच् आर्त् इन् हेफ्न् etc., or ‘ वन् दे थेर् वस् अ मन् कल्ड् जेम्म् etc..’

This revision should continue for as long as necessary, perhaps for the first half of term.

SENTENCE ANALYSIS:

[NOTE: The course proper begins with two new stories. These should be interspersed with discussion of the abbreviations to be put over each word in order to establish the part it plays in the sentence (details below).

The idea of this is to learn to analyse the sentence intelligently rather than relying on merely rearranging the English translations beneath each word to make some sort of credible English sentence. (Nevertheless, full 'word for word' translations are essential, to avoid guessing.)

This method should be an occasional, though regular approach to stories. Sometimes it is useful to try to translate from sight with the more difficult words given by the teacher.]

1. The first thing after reading the sentence accurately is to find the verb, which will usually be at the end of the sentence. Above this should be put a 'v.' together with 'p.', 'pr.', or 'fu.' for tense, and 's.' 'du.' or 'pl.' for number.
2. Then the 'doer' should be identified, putting '1st' above, plus 'm.', 'f.', or 'n.' for gender, and also the number.
3. Next is the 'done to' , the object, putting '2nd' above, and the other details.
4. Any other words should then be labelled.
   A list of appropriate abbreviations would be as follows:

v.	**verb**
p.	**past**
pr.	**present**
fu.	**future**
s.	**singular**
du.	**dual**
pl.	**plural**
1st	**the doer**
m.	**masc.**
f.	**fem.**
n.	**neuter**
voc.	**vocative (e.g. O King)**
2nd	**the object**
3rd	**by / with**
4th	**for**
5th	**from**
6th	**of**
7th	**in (pl. among)**
ind.	**indeclinable (e.g. इति, च etc.)**
adv.	**adverb**

<u>An example of a sentence using this system:</u>

ind. 1st m.s. 2nd. v.p.s.
एकदा दशरथः वनम् अगच्छत् ।
once D. forest(o.) he went

Once Daśaratha went to a forest.

[The class should be taken through the cases to make sure they remember the significance of each. The same should happen with the concepts of number, gender, tense and person (i.e. the three lines of a verb – 1st line for 'he', 'she', 'it'; 2nd line for 'you'; 3rd line for 'I', 'we').]

Note that there are sentences with different structures, such as:

i) Sentences with more than one action. For these the actions should be dealt with one by one in the order they appear in the sentence, each with its object before it.

ii) Often the 'doer' will not be separately mentioned, but is understood from the ending of the verb.

iii) When the verb is a form of अस्ति, 'is', it is often left out.
e.g. रामः गतः (**Rāma** is gone.).

iv) With forms of भवति there is no object. e.g. रामः मृतः भवति (**Rāma** becomes dead. i.e. dies).

v) When there is an इति in the sentence (indicating the end of a statement or thought) there may be an extra verb in the sentence, the one which is part of what is said or thought.
(So सिंहम् <u>पश्यामि</u> इति सः <u>अवदत्</u> "I see the lion," he said.)

॥ अथ रामायणे प्रथमा कथा ॥

॥ दशरथस्य शापः ॥

Story 1 Part One:

1. आसीत् नृपः दशरथः नाम ।2. सः अतीव धार्मिकः भूमिपः सुखेन अजीवत् ।3. नृपस्य दुःखम् न अस्ति इति अभाषन्त जनाः ।4. एकदा दशरथः वनम् अगच्छत् ।5. तस्मिन् वने साधोः नरस्य पुत्रः अवसत् । 6. एषः साधोः नरस्य पुत्रः जलाय अगच्छत् ।7. दशरथः जलस्य शब्दम् अशृणोत् ।8. अहो विशालम् गजम् शृणोमि अहम् इति अचिन्तयत् नृपः। सः शरम् अक्षिपत् ।9. साधोः नरस्य बालकम् शरेण नृपः व्यापादयत् ।

[*1.The Vocabulary below should be learnt.*
2. The English should be put beneath each word.
3. The grammatical function of each word should be indicated with an abbreviation above each word. (This step may sometimes be left out for the sake of fast progress.)
4. The overall English translation of the story should then be completed.]

*	धार्मिक°	Righteous, just.
*	भूमिपः	King.
*	सुखेन	Happily
*	जीवति	Lives.
*	भाषते	Says (अभाषन्त they said).
*	एषः	This
*	व्यापादयति	Kills

Story 1 Part Two:

10. यदा हतम् बालकम् दशरथः अपश्यत् सः अतीव दुःखी तदा अभवत् ।11. सः बालकस्य जनकम् आगच्छत् ।12. तव पुत्रः मया हतः इति सः अवदत् ।13. बालकस्य जनकः अतीव कुपितः अभवत् ।14. सः नृपम् अशपत् ।15. हे मूर्ख ।16. तव दुष्कृतेन अहम् बहुदुःखम् अनुभवामि ।17. पुत्रेण विना न जीविष्यामि ।18. त्वम् अपि अहम् इव पुत्रात् शोकम् अनुभविष्यसि इति ।19. नृपः शोकेन पीडितः राजगृहम् पुनः अगच्छत् ॥

॥ इति रामायणे प्रथमा कथा ॥

* हत° Killed.
* दुःखी Unhappy
* जनकः Father.
* शपति Curses.
* दुष्कृतम् Bad action.
* अनुभवति Feels, experiences.
* विना Without. (Used with a word in तृतीया e.g. रामेण विना, without **Rāma**)
* इव Like, as if (इव goes after the word it speaks of).
* शोकः Sorrow (शोकेन sorrowfully).
* पीडित° Distressed, troubled.

॥ अथ रामायणे द्वितीया कथा ॥ दशरथस्य पुत्राः ॥

Story Two: Part One

1. दशरथः तस्य कुपितस्य सज्जनस्य वचनम् अशृणोत् ।2. सः तेन पीडितः ।3. किंतु कालेन तम् शापम् व्यस्मरत् ।4. अयोध्यायाम् भार्याभिः सह सुखेन अवमत् ।5. सुखितस्य नृपस्य एकम् दुःखम् ।6. तस्य पुत्रः न आसीत् इति ।

* किंतु — But (can be used first in a sentence).
* कालेन — In course of time.
* विस्मरति — Forgets (past व्यस्मरत्).
* सुखितः — Happy.

[Around this time, the धातृ paradigm should be practised and learnt for a test.]

Story Two: Part Two

[7.] ततः ऋषिभिः सह सः पुत्राय यज्ञम् अकरोत् ।[8.] अथ कालेन पुत्राः उदभवन् ।[9.] रामः च लक्ष्मणः च भरतः च शत्रुघ्नः च इति पुत्रानाम् नामधेयानि ।[10.] भूमिपस्य पुत्राः सुन्दराः शान्ताः वीराः च ।[11.] तेषु पुत्रेषु ज्येष्ठः रामः गुणैः श्रेष्ठः अभवत् ।[12.] तस्मात् नृपः रामे अस्निह्यत् विशेषतः ॥

॥ इति रामायणे द्वितीया कथा ॥

* ततः — From that, therefore, after that, then.
* यज्ञः — Sacrifice.
* अथ — Then, now.
* उद्भवति — Arises into being, is born (past उदभवत्).
* नामधेयम् — A name.
* गुणः — A quality or virtue.
* श्रेष्ठ° — Best.
* स्निह्यति — Loves, is fond of (whatever is loved is stated in 7th case e.g. दशरथः रामे अस्निह्यत्).
* विशेषतः — Especially.

As the following exercise is being done, these words should be learnt:

COMPLEMENTARY SENTENCES
VOCABULARY

* यत्र यत्र .... तत्र तत्र .. Wherever ..., there ..

* यत्र .... तत्र Where ... , there ..

* यथा ... तथा As ... , so ..

* यदा ... तदा When .. , then ..

* यदा यदा .... तदा तदा .. Whenever .., then ..

* यः ... सः He who ....

* यदि ... तर्हि If .., then ..

* यावत् ...... तावत् As long as ......, for so long ...

* कथम् How?

* कदा When?

* कुत्र Where?

।। अथ COMPLEMENTARY SENTENCES ।।

We come now to a special kind of संस्कृत sentence. We have in fact been using this sort of sentence for some time but now we need to look at it in more detail. It is a sentence with two sides that complement, or complete each other.
संस्कृत uses these two-sided sentences quite often. A good example is यत्र यत्र...तत्र तत्र.

Translate: यत्र यत्र नदी तत्र तत्र जलम् अस्ति ।

When there is only one यत्र and तत्र this means not 'wherever' but simply 'where'.

Translate: यत्र वसति रामः तत्र वसति सीता ।

We have also encountered sentences using यथा... तथा and यदा ...तदा.
यथा means 'as' and तथा means 'so'.(The class shoud repeat this aloud.)

Translate: यथा ज्ञानम् तथा आनन्दः ।।
यथा नरः खादति तथा सः वर्धते ।।

यदा means 'when', तदा means 'then'. (The class should repeat this aloud.)

Translate: यदा सीता अपहृता तदा रामः दुःखितः आसीत् ।।

When these words like यदा / तदा are doubled they come to mean not just 'when' but 'whenever'.

Translate:
यदा यदा सीता रामम् अपश्यत् तदा तदा सा सुखम् अन्वभवत् ।।

Another example of these two-sided sentences is the यः/ सः sentence where यः 'who' is used with सः 'he'.(The class should repeat यः who, सः he, several times.)

Thus in English we might say, "He who stands in fire will be burnt", but in Sanskrit this would be:

यः अग्नौ तिष्ठति सः दग्धः भविष्यति ॥

Note that when trying to understand such a sentence with यः/सः it is useful to translate यः as 'He who'.

Translate the following:

1. यत्र यत्र रामः गच्छति तत्र तत्र लक्ष्मणः अनुगच्छति ।

---

2. यथा नरः चिन्तयति तथा करोति ।

---

3. यदा रामः आगच्छति तदा राक्षसाः तस्मात् धावन्ति ।

---

4. यः बालकान् वदति सः गुरुः ।

5.यदा यदा लक्ष्मणः रामम् अपश्यत् तदा तदा सः सुखम् अन्वभवत्।

Another way of using these two-sided sentences is in answer to questions. कथम् means 'How ?'.

Translate:

कथम् रामः युद्धम् करोति ।

यथा सिंहः युद्धम् करोति तथा रामः युद्धम् करोति ॥

A दा ending often means a time, thus एकदा, यदा, कदा, तदा. So कदा means 'When?'

Translate:

कदा सुखम् लभन्ते नराः ।

यदा सर्वानि दुष्कृतानि त्यजन्ति तदा नराः सुखम् लभन्ते ॥

Another ending to words is ' त्र '. This usually means a place, such as अत्र, तत्र, सर्वत्र, यत्र, and कुत्र. So कुत्र means 'Where?'

Translate:

कुत्र राक्षसाः वसन्ति ।

यत्र बहवः वृक्षाः सन्ति तत्र एव राक्षसाः वसन्ति ॥

Another form of two-sided sentences is with यदि 'if'. यदि is often found in double-sided sentences with the word तर्हि 'then'.

Translate:

यदि रामः माम् आगच्छति तर्हि सुखिता भविष्यामि इति सीता अचिन्तयत् ॥

Finally in this section there is यावत् 'as long as', तावत् 'for that long.'

यावत् रामः वनम् न गच्छति तावत् राक्षसाः तत्र आनन्देन वसन्ति॥

Translate the following:

1. कथम् साध्वी भार्या करोति ।
   यथा सीता करोति तथा साध्वी भार्या करोति ॥

____

____

2. कुत्र ऋषयः वसन्ति ।
   यत्र जलम् तृणम् च वृक्षाः च सन्ति तत्र ऋषयः वसन्ति ॥

____

____

3. कदा वनम् गच्छन्ति नराः ।
   यदा पुत्राणाम् पुत्रान् पश्यन्ति तदा नराः गृहम् त्यजन्ति वनम् गच्छन्ति ॥

____

____

4. यदि रामायणम् मया श्रुतम् सुखितः भवामि ॥

____

[NOTE: In preparation for this subject the तद् paradigm in three genders should be practised. Then कः in three genders.
NB. For neuter, किम् के कानि etc.]

॥ EXPRESSING THE INDEFINITE ॥

In English, when we wish to speak of something rather general, not very definite, we say things like ‘somebody’, ‘something’, or ‘somewhere’.
This is called the **Indefinite** because ‘somebody’ is no definite person, ‘something’ is no definite thing and ‘somewhere’ is no definite place.

In Sanskrit this speaking of the Indefinite is done by using the sound चित चन् or अपि, after a particular sort of word. (*These three words should be practised every lesson.*)

The word to which these endings are added is always a question word. As you know, in संस्कृत a question word always begins with a क्. An extraordinary thing is that in indefinite words the चित् चन or अपि will go <u>after</u> the ending of this question word.

Examples: (To be learnt for a test.)

* कुत्र Where? --------------- * कुत्रापि Somewhere.
* केन By whom or what? ---------- * केनचित् By someone or something.
* कथम् How? --------------- * कथमपि Somehow.
* किम् What? ---------------- * किंचित् Something.
* कः Who? --------------- * कश्चित् Someone.
* कदा When? ------------------ * कदाचित् or कदापि Sometime.
* कस्मिन् In what? ------------- * कस्मिंश्चित् In something or someplace.

* न किंचित् or न किंचन Nothing.
* न कुत्रचित् Nowhere.
* न कश्चन No one.
* न केनापि By no one or no means.
* कौचन Some two.
* कंचन Someone/something (2nd).

EXPRESSING THE INDEFINITE

Translate the following:

1. माम् किंचित् वदति ॥

____

2. तत्र कश्चन ऋषिः वसति ॥

____

3. कस्मिंश्चित् नगरे नृपः अवसत् ॥

____

4. न कश्चन माम् शृणोति ॥

____

5. केनापि जलम् दृष्टम् ॥

____

6. केनचित् जलम् न दृष्टम् ॥

____

7. वने न कश्चित् चरति ॥

____

॥ अथ रामायणे तृतीया कथा । विश्वामित्रः ।

Story Three Part One.

1. यदा यदा दशरथः ज्येष्ठम् पुत्रम् रामम् अपश्यत् तदा तदा परमानन्दम् अन्वभवत् । 2. रामः सुन्दरः प्रबलः च आसीत् । 3. सः सर्वान् वेदान् धनुर्वेदम् अपि अवागच्छत् । 4. यदा सः शरम् उदहरत् तदा देवाः अपि अकम्पन्त स्वर्गे । 5. एकदा एकः मुनिः विश्वामित्रः नाम आयोध्याम् आगच्छत् ।

॥ नवानि पदानि ॥

* परम° Supreme.
* आनन्दः Bliss, great happiness.
* वेदः Scriptures (containing the Eternal Knowledge).
* धनुर्वेदः The Science of Archery.
* अपि Even. (Has many uses. We already know its use to mean 'as well, also').
* अवगच्छति Understands (past अवागच्छत्).
* उद्धरति Lifts (past उदहरत्).
* देवः God, or being with glorious qualities like God.
* कम्पते Trembles, shakes, (past अकम्पत).
* स्वर्गः Heaven, (a place of brightness and joy earned by good deeds).
* मुनिः A sage.
* विश्वामित्रः Name of a mighty sage.

<u>Story Three Part Two.</u>

6. विश्वामित्रम् दृष्ट्वा दशरथः पुनः पुनः अनमत् ।7. <u>भोः</u> मुने ।

8. यत् यत् त्वम् इच्छसि तत् तत् करिष्यामि ।9. यत् यत् त्वम्

पृच्छसि तत् तत् दास्यामि इति सः अवदत् ।10. मुनिः दशरथम्

अवदत् ।11. <u>भोः</u> नृप ।12. वयम् मुनयः राक्षसैः अतीव पीडिताः भवामः।

13. त्वम् एव जनानाम् <u>रक्षकः</u> <u>असि</u> ।14. यदि त्वम् न कंचन वीरम्

<u>प्रेष्यसि</u> <u>तर्हि</u> वयम् सर्वे <u>नष्टाः</u> भविष्यामः इति ।15. दशरथः अवदत् ।

16. भोः मुने ।

* भोः O (Respectful word used in vocative instead of हे)

* रक्षकः A protector.

* असि Thou art.

* प्रेष्यति One will send.

* तर्हि Then.

* नष्ट° Ruined, destroyed.

Story Three Part Three.

17. मम राज्ये कः तेषाम् राक्षसानाम् हनने समर्थः अस्ति इति ।

18. मुनिः अवदत् ।19. तव पुत्रौ रामः लक्ष्मणः च इति अभाषत मुनिः ।

20. यदा नृपः मुनेः वचनम् अशृणोत् तदा सः अतीव दुःखितः अभवत् ।

21. सः तु अचिन्तयत् ।22. यतः एषः मुनिः मनुष्येषु देवः अस्ति ततः नृपः अपि तस्य वचनम् नित्यम् करिष्यति इति ।23. ततः प्रियौ पुत्रौ वनम् अप्रेष्यत् मुनिना सह ॥

॥ इति रामायणे तृतीया कथा ॥

* हननम् Killing.
* समर्थ° Capable, fit for (often used with a word in 7th case).
* दुःखित° Unhappy.
* यतः As, since.
* मनुष्यः A man.

ENGLISH TO संस्कृत SHEET 1

TRANSLATE:

1. The man walks. ____

2. The two boys run. ____

3. The lion saw a deer. ____

4. A bird fell from a tree. ____

5. **Rāma** will eat the two fruits. ____________________________________

6. "Go quickly to the house," she said.

____

7. Once there was a certain king named Hari.

____

8. Having eaten, the minister stood.

____